

№ 115 (20628) 2014-рэ илъэс БЭРЭСКЭШХУ МЭКЪУОГЪУМ и 27-рэ

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Мэкъуогъум и 27-р ныбжьыкІэхэм я Маф

Адыгэ Республикэм щыпсэурэ кіалэхэу ыкіи пшъашъэхэу лъытэныгъэ зыфэтшіыхэрэр! Тиныбджэгъу лъапіэхэр!

НыбжыкІэхэм я Мафэ фэшІ гуфэбэныгъэ хэлъэу тышъуфэгушlo!

Мы мэфэкІыр ифэшъошэ шъыпкъэу тихэгъэгу ихэхъоныгъэрэ щыlакlэу ащ иль хъущтымрэ ямэфэкІэу алъытэ. Шъоры, непэрэ кlэлэеджакlохэр, студентхэр, ІофышІэ ныбжьыкІэхэр ары Урысыем щы ак із тапэк із и із хъущтыр зэлъытыгъэр.

Непэ Адыгеим иныбжьык эхэм олимпиадэхэм, спорт зэнэкъокъухэм, на--е-сехест мехімымен иімы мехмудоф енгу гъэ инхэр ащашІых ыкІи творческэ амалэу яlэхэр къызфагъэфедэхэзэ, мы аужырэ илъэсхэм шІыкІэ зэфэшъхьафэу щыІэ хъугъэхэр игъэкІотыгъэу alэ къырагъахьэх.

НыбжьыкІэхэм ямэфэкІ ехъулІэу зэкІэми тафэлъаІо гъэхъагъэу ашІыгъэхэм къащымыуцунхэу, къиныгъохэм закъырамыгъэгъэщтэнэу, Адыгеимрэ ти Хэгъэгушхоу Урысыемрэ яфэшъошэ уасэ афашіызэ, тапэкіи ахэм яхэхъоныгъэ хэлэжьэнхэу.

Зэкlэми тышъуфэлъаlo псауныгъэ пытэ шъуиІэнэу, шъуигухэлъ дахэхэр къыжъудэхъунхэу! Шъуицыхьэ зытелъыжьэу Адыгеимрэ Урысыемрэ яфедэхэм шъуафэлажьэзэ шъуапэкІэ шъулъыкІуат ыкІи шъуимурадхэр зэкІэ къыжъудэхъущтых!

Адыгэ Республикэм и Лышъхьэу ТХЬАКІУЩЫНЭ Аслъан Адыгэ Республикэм и Къэралыгьо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир НАРОЖНЫЙ

Нахыжьхэм я Советэу республикэм щызэхащагъэм изэхэсыгьоу тыгьуасэ щы агъэм хэлэжьагъ Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэу ТхьакІущынэ Асльан. Іофытьо шъхьаІэу къэзэрэугьоигьэхэр зытегущы Гагьэхэр Адыгеим иеджапІэхэм, гъэсэныгъэм исистемэ зэрэпсаоу хэхъоныгъэхэр ашІынхэмкІэ урыс кІэлэегьаджэхэм мэхьанэу яГагьэр ары.

изэхэсыгъо хэлэжьагъ

АР-м и ЛІышъхьэ пэублэ псалъэ къышІызэ зэхэсыгьоу зэхащагьэм игуапэу зэрэхэлажьэрэр, Іофыгьоу къаІэтыгъэм мэхьанэшхо зэриІэр къыхигъэщыгъэх. Нахьыжъхэм щыІэныгъэм опытышхоу щагъотыгъэр къызфагъэфедэзэ, ахэр упчіэжьэгьу ашіыхэзэ яюфшіэн зэрэзэхащэрэр къыІуагъ.

Адыгэ къуаджэхэм адэт гурыт еджапіэхэм Іоф ащызышіэщтыгъэхэ урыс кІэлэегъаджэхэм гъэсэныгъэм ылъэныкъокіэ мэхьанэу яіагьэм, ахэм шіуагьэу къахьыгъэм къытегущыІагъ Советым итхьаматэу ГъукІэлІ Нурбый. Хэгъэгу зэошхом ыуж Адыгеим гъэсэныгъэмкІэ исистемэ зэтегьэуцожьыгьэнымкІэ мыпшъыжьэу дэлэжьагьэхэм ягугьу къышіыгь. Къуаджэхэу Гъобэкъуае, Улапэ, Пэнэжьыкъуае, Мамхыгъэ, Аскъэлае, Пщыжъхьаблэ, нэмыкІхэми адэт гурыт еджапіэхэм Іоф ащызышіэгъэ урыс кіэлэегъаджэхэм яшІуагъэкІэ адыгэхэм

шІэныгъэ куухэр аІэкІэлъхэ зэрэхъугъэр кІигъэтхъыгъ.

– Непэ республикэм гъэсэныгъэмрэ наукэмрэ ямуниципальнэ ыкІи къэралыгьо учреждениехэм кІэлэегьэджэ сэнэхьатым епхыгъэ нэбгырэ мин 20-м ехъумэ Іоф ащашІэ. Ахэм ащыщэу 56-р — урысые ыкІи дунэе академиехэм яакадемикых, шІэныгъэхэмкІэ докторхэр — 162-рэ, кандидатхэр — 721-рэ. Джащ фэдэу культурэм, промышленностым, псэолъэшІыным, нэмыкІ отраслэхэм язаслуженнэ ІофышІэ пчъагъэ тиІ. Мыщ фэдэ лъэгапІэхэм ахэр анэсынхэмкІэ ІэпыІэгъу къафэхъугъэхэр урыс кІэлэегъаджэхэр арых, — къы-Іуагъ Н. ГъукІэлІым.

Мы Іофыгьом епхыгьэу нэужым къэгущы агъэх ык и яеплъык эхэр къыра-ІотыкІыгьэх Бэджэнэ Муратэ, Ацумыжь Кущыку, Советым хэт нэмыкІхэми. ЗэкІэми зэдырагъаштэу къыхагъэщыгъэр зы — адыгэ къуаджэхэм адэт еджапІэхэм, гъэсэныгъэм исистемэ хэхъоныгъэу ашІыгъэхэм урыс кІэлэегъаджэхэм я ахьышхо хэль. Ахэм ащыщхэу непэ къытхэмытыжьхэм яшІэжь дгъэльэпІэныр, зыщытымыгьэгьупшэнхэр, Іофэу ашІагьэр ныбжыкІэхэм алъыдгъэІэсыныр пшъэрылъ шъхьа/эу къагъэнэфагъ.

 Тыкъызыщыхъугъэ, тызыщапІугъэ ыкІи гъэсэныгъэ зыщызэдгъэгъотыгъэ чІыпІэхэр зыщыдгъэгъупшэхэ хъущтэп. Адыгэ автоном хэкум, нэужым республикэм ягьэпсын зиlахьышlу хэзышlыхьэгьэ ціыфхэр, тарихъ гьогоу къэткіугъэр зыфэдэр тымышІэхэу неущырэ мафэ тиІэщтэп. Ахэм зэу ащыщых кІэлэегъаджэхэу тигъэсэныгъэ зыпкъ иуцоным мыпшъыжьэу Іоф дэзышІагъэхэри. Ахэм яшІэжь дгъэлъэпІэн, шъхьэкІафэ афэтшІын фае, — къыІуагъ кІэухым ТхьакІущынэ Аслъан.

ТХЬАРКЪОХЪО Адам.

ЦІыфхэм яшІуагъэ

арагъэквышт

Урысые Федерацием и Президентру Владимир Путиным иприемнэу Адыгеим щыІэм Адыгэ Республикэм и Ліышъхьэу Тхьакіущынэ Асльан тыгьуасэ цІыфхэр ригьэблэгьагьэх. АР-м ипрокурор шьхьа І Василий Пословскэр, муниципальнэ гъэпсыкіэ зиіэ къэлэ ыкіи район администрациехэм, комитетхэм япащэхэм ащыщхэр ащ хэлэжьагьэх.

е зигумэкІыгъо къыфэзыгъэзэгъэ нэбгыриймэ яІофыгъохэр мы мафэм зэшІохыгьэхэ хъугьэ. ЦІыфхэр къэлэ ыкІи район зэфэшъхьафхэм къарыкІыгъэх, зыгъэгумэкІыштыгъэхэри зэтефыгъэх. ГущыІэм пае, Тэхъутэмыкъое районым ит посел-

АР-м и Ліышъхьэ зилъэіу кэу Инэм Хэгъэгу зэошхом иветеранэу, илъэс 90-рэ зыныбжьэу къикІыгъэ Виктор Заикэм иунашъхьэ гъэцэкІэжьынхэр ешІылІэгьэнхэм фэшІ ахъщэ ІэпыІэгъу зэрищыкІагъэр къыІуагъ. АР-м и ЛІышъхьэ къызэриІуагъэмкІэ, мы Іофыгъом изэшІохын епхыгьэу район ад-

министрацием ипащэу Шъхьэлэхъо Азмэт дэгущы агъ, ветераным иунашъхьэ шіэхэу зэблахъущт. Ащ нэмыкІэу ахъщэ ІэпыІэгъуи фатІупщыщт.

Мыекъопэ районым истаницэу Дахъом щыщ Светлана Сердюковам сабыищ епту, унэгъо Іужъум псэупІэ зытыришІыхьащт чІыгу Іахь ищыкІагьэу республикэм ипащэ зыкъыфигъэзагъ. Амалэу щыІэмкІэ мы гумэкІыгьор зэшІохыгьэ зэрэхъущтыр АР-м и ЛІышъхьэ къыІуагъ, ащкІэ Мыекъопэ районым иадминистрацие ипащэу Алексей Петрусенкэм пшъэрылъ гъэнэфагъэ фишІыгъ.

Мы район дэдэм ит поселкэу Совхознэм дэт кІэлэцІыкІу ІыгъыпІэм иунашъхьэ зэблэхъугъэнымкіэ Іэпыіэгъу ящыкІагьэу АР-м и ЛІышъхьэ цІыф-

хэм зыкъыфагъэзагъ. Ошъоу щы а гумэк ы гъор къыкІэлъыкІуагъэу къыраІуагъ. Мы Іофыгьор псынкізу зэшіохыгьэн зэрэфаер ТхьакІущынэ Аслъан къыхигъэщыгъ, сабыйхэр, кІэлэпіухэр къызкіэлъэіугъэхэм кІэ ІэпыІэгъу афэхъунэу ыгъэ-

Футболь ешіапізу агъэпсыгъэм тырадзэщт искусственнэ алырэгъум изэгъэгьотынкіэ АР-м и ЛІышъхьэ ишІуагьэ къаригьэкІынэу зыкъыфигъэзагъ къуаджэу Адэмые игурыт еджапІэу N 3-м ипащэ. АР-м физическэ культурэмкІэ ыкІи спортымкІэ и Комитет итхьаматэу Хьасанэкъо Муратэ къызэриІуагъэмкІэ, мыщ фэдэ искусственнэ алырэгъуи 10 мы уахътэм аlэкlэлъ. Мэфэ зытІум къыкІоцІ ар Адэмые еджапІэм ащэнэу республикэм ипащэ афигъэпытагъ.

Мы Іофыгьо дэдэм епхыгьэу АР-м и Лышъхьэ зыкъыфигъэзагъ къалэу Мыекъуапэ щыпсэурэ Галина Герасименкэм. Ар зыщыпсэурэ урамэу Карл Маркс ыцІэ зыхьырэм футбол ешІапІэ щыгъэпсыгъэным цІыфхэр къызэрэк Іэльэ Іухэрэр къы-Іуагь. МыщкІи ІэпыІэгъу зэрафэхъущтхэр республикэм ипащэ ариІуагъ, Мыекъопэ къэлэ администрацием ипащэу Александр Наролинымрэ профильнэ комитетымрэ ащкіэ амалхэр зэрахьанхэу фигьэзагьэх.

— Ныхэм, сабыйхэм зызщагьэпсэфын альэкlыщт чlыпlэхэр Мыекъуапэ ищагу пэпчъ адэтынхэ фае. КъыткІэхъухьэрэ лІэужхэр аркъым, наркотикхэм, тутыным апыщагьэхэ мыхъунхэм, япсауныгьэ агьэпытэным пае спорт площадкэхэм, футбол ешІапІэхэм мэхьанэшхо зэряІэм щэч хэлъэп. Арышъ, ахэр дгъэпсынхэр типшъэрылъ шъхьа-Ізу сэльытэ, — къыІуагь ТхьакІушынэ Аслъан.

(Икlэух я 2-рэ н. ит).

ЦІйфхэм яшіуагъэ арагъэкіыщт

(ИкІэух).

Станицэу Джаджэм иурамэу Советскэм игьогу изытет уигьэрэзэнэу зэрэщымытым, ащ гъэцэкнежение финистрия стания применения и зэрэфаем къыхэкІыкІэ, АР-м и Лышъхьэ ІэпыІэгъу къафэхъунэу ціыфхэр къелъэіугъэх. Гъогум щыщ метрэ 400 фэдизыр асфальткІэ пкІэжьыгъэн фае. Мыщ тетых щапІэхэр, административнэ унэхэр, гипермаркетэу «Магнитыр», нэмыкІхэри. Джэджэ районым иадминистрацие ипащэу В. Пуклич къызэријуагъэмкіэ, гъогум игъэцэкІэжьын пэІуагъэхьанэу сомэ миллион аlэкlэлъ, джащ фэдэу предпринимательхэм сомэ мин 600 фэдиз къаугъоищт. Ау а ахъщэр икъущтэп.

Амалэу щыІэмкІэ гъогум игъэцэкІэжьын анаІэ зэрэтырагъэтыщтыр республикэм ипащэ къыІуагъ, ау ащ дакІоу предпринимательхэм, анахьэу «Магнитым» иамалхэр къызфагъэфедэнхэ фаеу ылъытагъ.

Гъэстыныпхъэ шхъуантІэр ипсэупІэ ришэлІэнымкІэ амал зимыІэ бзылъфыгъэу Кощхьэблэ районым ит къутырэу Игнатьевскэм къикІыгъэм игумэкІыгьо мы чІыпІэ дэдэм щызэхафыгъ. Кощхьэблэ районым иадминистрацие ипащэу Хьамырзэ Заур къызэриІуагъэмкіэ, мэфи 10-м къыкіоці ащ ІэпыІэгъу фэхъущтых, газыр иІэ хъущт.

Приемнэм къекІолІэгъэ нэбгырэ пэпчъ игумэкІыгьо АР-м и Лышъхьэ зэхишагъ, шюк имыІэу ишІуагъэ зэраригъэкІыщтыри ариlуагь. Ащ фэдэ фыщытыкіэм ціыфхэри ыгьэрэзагьэх.

ТХЬАРКЪОХЪО Адам.

Джыри зэ амал аратыгъ

Лэжьапкіэхэм ятын епхыгьэ Іофыгьохэм, Іофшіэнымкіэ фитыныгьэхэр кьэухьумагьэхэ зэрэхьурэм ыкІи хэбзэІахьхэмрэ къаугъоихэрэмрэ афэгъэхьыгъэ законым игъэцэкІэн ахэпльэрэ Межведомственнэ комиссиеу республикэм щызэхащагьэм тыгьуасэ зэхэсыгьо и агь. Ар зэрищагь АР-м финансхэмкІэ иминистрэу Долэ Долэтбый.

взносхэр предприятиехэмрэ организациехэмрэ къызэратыхэрэм, хэбзэlахьхэм якъэугьоинкІэ Іофыгъоу щыІэхэм зэхэсыгъом щатегущы агъэх. УФ-м ПенсиехэмкІэ ифонд и Къутамэу АР-м щыІэм ипащэ игуадзэу Татьяна Киселевам къызэриІуагъэмкІэ, мы илъэсэу тызыхэтым пыкІыгъэ мэзитфым пенсие ыкІи медицинэ страхованиехэмкІэ взносхэм якъэугьоинкІэ планэу агъэнэфагьэр гьэцэкІагьэ хъугьэ, пстэумкІи сомэ миллиардрэ миллион 50-м ехъурэ къаугъоигъ. Взносхэм якъэтынкІэ Іофхэр нахьышІу зэрэхъугъэхэми мыщ дэжьым къыщык игъэтхъыгъ. Арэу щытми, на-

ШІОКІ зимыІэ пенсие ыкІи хьыпэкІэ взносхэр къэзымымедицинэ страхованиехэмкіэ тыгъэхэу, ахэмкіэ чіыфэхэр зытелъхэм къатыжьырэп, ахэм судым зиюф зэхифыгьэхэр, суд приставхэр зыфэкІуагъэхэр ахэтых. КъызэриІуагъэмкІэ, псэолъэшІ ыкІи транспорт отраслэхэм, мэкъумэщ хъызмэтым ыкІи промышленностым ащылажьэхэрэр арых ащ фэдэ чІыфэхэр нахьыбэу зытельхэр. ГущыІэм пае, псэолъэшІ отраслэм фэгъэзагъэхэр пштэхэмэ, сомэ миллион 15-м ехъу къатыжьын фаеу щыт.

охшефы едеф ша мыжуеН зытелъ предприятиехэм ялІыкІоу зэхэсыгьом къырагьэблэгъагъэхэм упчІэхэр афагъэзагьэх. Нахыйбэу ахэм къыхагьэщыгъэр бэдзэршІыпІэм нэкъокъогъоу адитыр бэ зэрэхъугъэм

ыпкъ къикІыкІэ, ябизнес зызэримыушъомбгъурэр, ежьхэм Іоф зыдашІэрэ предприятиехэм фэІо-фашІэу афагъэцакІэхэрэм ауасэ игьом къызэрарамытыжьырэр ары. ЧІыфэу шъхьадж телъыр, яІофхэм язытет къыдалъытэзэ, пІэлъэ гъэнэфагъэхэр ахэм афагъэуцугъэх.

— Джыри зэ амал къышъотэты, ау піальэм шіомыкі эу чІыфэр къэзымытыжьырэм нахь пхъашэу пшъэдэкІыжь ыхьыщт, — къыlуагъ финансхэмкlэ министрэм.

УФ-м хэбзэlахьхэмкlэ икъулыкъу и ГъэІорышІапІэу АР-м щыІэм ипащэу Елена Матвеевам федэ къэзымытырэ предприятиехэр ары мызэгъэгум идоклад нахь къыщыхигъэщыгъэхэр. Ащ фэдэу 277-рэ непэ республикэм щэлажьэ, ахэм сомэ миллиарди 2-рэ миллион 900-м ехъурэ зэрар къахьыгъ. Зэрар нахьыбэу къэзымехшишь мехэитяидпрэдп едиах япащэхэри мы зэхэсыгьом къырагъэблэгъагъэхэу упчІэхэмкІэ зафагьэзагь. Ахэми пІэльэ гьэнэфагъэхэр афашІыгъэх.

ХЪУТ Нэфсэт.

Бурятием иныбжыкІэ куп зэхищэгьэ автопробегэу «Сердце России» зыфиюрэр Адыгеим мэкъуогъум 25-м къэсыгъ. Шъолъыр зэфэшъхьафхэм якъэлэ 25-мэ ар анэсыщт. Мэкъуогъум и 1- м Іофтхьабзэр рагьэжьагь. Нэбгырэ 13 хьурэ ныбжыкІэхэр Иркутскэ, Красноярскэ, Уфа, Самарэ, Саратов, Волгоград, Элиста, Грознэм ащыІэгьахэх. ЗэкІэмкІи Урысыем ишьольыр 13 ахэм кьакlухьэгьах, Адыгеир я 14-рэ хьугьэ.

Лъэпкъ зэфэшъхьафыбэ зэрыс Урысыем зэзэгъыныгъэзэгурыІоныгъэ илъыныр, гумэкІыгьоу къэуцухэрэм зэкъотхэу апэуцужьынхэ алъэкІыныр ыкІи зекІоным хэхъоныгъэхэр -одп тше шидо в мехныши ектхэр Бурятием, нэмыкІ шъолъырхэм ащыгъэхьазырыгъэнхэр ары мурад шъхьа ву зэхэщакІохэм зыфагъэуцужьыгъэр.

Бурятием иліыкіохэм апэгьокІыгьэх республикэмкІэ иапшъэрэ еджапІэхэм ястудентхэр, общественнэ организациехэм, хэбзэ къулыкъухэм ялІы-

 Чыпіэ дахэхэр зэрэтиіэхэр дунаим тет цІыфхэм ашІэн, алъэгъун фае, — пэублэм къыщыхигъэщыгъ ныбжьыкІэ общественнэ организацием ипащэу Баир Уладаевым. — Ахэм защыбгъэпсэфын закъоу щымытэу, Іэзэгъу уцхэр къащэкІых. А къэбарыр зэкІэми алъыдгъэ-Іэсыным пае тиактивистхэм техыгъэ къэтынхэр агъэхьазы- тырихыгъ.

рыгъэх, телеканалэу «Мир Бурятии» зыфиlорэм къыгъэлъэгъуагъэх. Джащ дэжьым къыдгурыІуагъ тэ тымышІэрэ чІыпІэ дэхабэ зэрэтиІэр. НэмыкІ шъолъырхэм ащыщ цІыфхэри къэтыным зеплъыхэм ыуж къытфытеохэу аублагъ, Іэзэгъу уцхэр къызыщыкІыхэрэ чІыпіэхэм зэрякіоліэщтхэр зэрагъэшІагъ. Шъолъыр пэпчъ ащ фэдэ Іофтхьабзэхэр щызэхащэнхэу тыфай. Пшъэрылъэу тэ зыфэдгъэуцужьхэрэм ащыщ зэикІ турист картэ зэхэдгъэуцонышъ, чІыпІэ дахэхэр зэрэтиІэхэр цІыфхэм нахь алъыдгъэІэсыныр. АщкІэ ІэпыІэгъу дгъотынэу тэгугъэ.

АР-м зекІонымрэ курортхэмрэкІэ и Комитет итхьаматэу Къэлэшъэо Инвер къызэриlyaгъэмкіэ, турист картэ зэрэзэхагъэуцощтым дырагъаштэ. Адыгеим ащ чІыпІэ гъэнэфагъэ щиубытын ылъэкІыщт. Тишъолъыр туристхэмкІэ хъопсагьоу щыт, къэкІырэ Іэзэгъу уцхэри бэу тиІэх.

ЗэІукІэгъум ыуж Бурятием илькохэр республикэм ичыпэ дахэхэм ащыІагъэх. Нэужым гьогу техьажьыгьэх, ахэр Краснодар екІолІагьэх. Іофтхьабзэр мэкъуогъум ыкІэм дэжь Москва щаухыщт.

ПІАТІЫКЪО Анет.

Сурэтыр Іэшъынэ Аслъан

ШІукІэ тыгу илъыщт

Адыгеим имедицинэ къулыкъу изегъэушъомбгъун зиІахьышхо хэзышІыхьагьэу, зэхэщэкІо чанэу, цІыф шІагьоу Хьагъундэкъо Нурбый ЦІыкІу ыкъом ыныбжь илъэс 85-м итэу идунай ыхъожьыгъ.

Нурбый ЦІыкІу ыкъор Дзэ Плъыжьым ыцІэ зыхьыщтыгъэ Краснодар медицинэ институтыр зэоуж илъэсхэм къэзыухыгъэхэм ащыщыгъ. Мы институтым щеджагъэхэу Д.М. Шышъхьэм, Н.ЦІ. Хьагъундэкъом, В.Хь. Іэшъхьэмафэм, Р.У. Боджэкъом, А.Р. ЛІышэм, Н.М. Ацумыжъым ыкІи нэмыкІхэм ягупсэ Адыгеим паекІэ ашІагьэр бэ. Н.ЦІ. Хьагьундэкьом хэкум ихъызмэт пэшэшхохэр псауныгьэм икъэухъумэн епхыгьэ ІофыгьохэмкІэ дэгьоу къызыдыригьаІэщтыгьэх. ГущыІэм пае, И.М. Къэбахьэм, Ч.И. Хъунагом, Н.Ю. Боджэкъом ыкІи нэмыкІхэм псауныгьэм икъэухъумэнкІэ бэ ашІагьэр. Ахэм яшІуагьэкІэ госпиталыжьэу щытыгьэ, къатитІоу зэтетыгьэ унэ закъом ычІыпІэ Н. ЦІ. Хьагъундэкъом джырэ шапхъэхэм адиштэрэ сымэджэщ комплекс псау ыгъэпсын ылъэкlыгъ. Ащ дэгьоу къыдэхъущтыгь зисэнэхьат хэшіыкіышхо фызиіэ врачхэр зэриугъоил Энхэу. Адыгэ Республикэм щыпсэухэу зышІэщтыгьэ пстэуми а цІыф шІагьор шІукІэ агу илъыщт.

Ч.И. Хъунагу, М.Б. Бэджан, М.Б. Пщыжъ, А.А. Апыщ, Б.А. Тыу, К.Н. Мэрэтыкъу, М.Р. Піатіэкъу, К.М. Дзыбэ, К.И. Меркицкий

ЩэІагъэ ныбжьыкІэхэм ямыІэмэ...

АР-м и МВД ипащэу Александр Речицкэр Адыгеим икъэралыгьо апшъэрэ еджэпІитІумэ ястудентхэм тыгьуасэ Адыгэ кьэралыгьо университетым ащы ук Гагъ.

Іофтхьабзэм хэлэжьагьэх апшьэрэ еджэпІитІумэ япащэхэр, деканхэр, кІэлэегьаджэхэр, Адыгэ Хасэм илІыкІохэр.

ГухэкІ нахь мышІэми, зэ-ІукІэгъур зэпхыгъэр хъугъэшІэгъэ гумэкІыгъуагъ. Министрэм къызэриІуагъэмкІэ, гъубдж мафэм Адыгеим щыщ студентхэмрэ нэмыкі чіыпіэ къикіыгъэхэу мыщ щеджэхэрэмрэ зэпэуцужьыгъэх — зэзэуагъэх ыкІи уІагьэ зытещагьэхэр къахэкІыгъэх.

— Паркым, цІыфыбэ зыщызэрэугьоирэ чІыпІэм, ныбжьыкіэхэр чанкіэ щызэзэуагъэх, — къыlуагъ А. Речицкэм. — ЗэрэхъурэмкІэ, ныбжьыкІэхэм Іашэ зэрахьэ, мы чІыпІэм къызфагъэфедагъэр шъэжъыер ары. УФ-м и Уголовнэ Кодекс ия 213-рэ статья къызэрэдильытэрэмкіэ, общественнэ чіыпіэм рэхьатныгъэ щызыукъуагъэу, Іашэ зыгъэфедэзэ зэуагъэм хьапс илъэси 8 тыралъхьан е сомэ мин 300 — 500-кІэ агъэпщынэн алъэкІыщт.

Къыхэзгъэщымэ сшІоигъу мафэ къэс тикъулыкъушІэхэм кым къыдащыхэшъ, полицием иучасткэ къызэращэхэрэр. БзэджэшІагьэр зезыхьэхэрэм янахьыбэр студентых. Ащ фэдэхэр зыщеджэрэ еджапіэхэм къачІагъэкІынхэ фаеу упчІэ дгъэуцущт.

Министрэм ипсалъэ икlэухым студентхэр ригъэблэгъагъэх непэ къэгъэлъэгъонэу Мыекъуапэ игупчэ, Лениным иплощадь щы-Іэщтым. Ащ МВД-м, МЧС-м ыкІи УИН-м агъэфедэрэ техникэр, нэмык Іэмэ-псымэхэр ахэр зыгъэфедэрэ къулыкъушІэхэм къыщагъэлъэгъощтых.

Министрэм ыуж къэгущыlагъэх АР-м гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ иминистрэ игуадзэу Къэрэтэбэнэ Мыхьамодэ, Мыекъопэ технологическэ университетым ипроректорэу БрантІэ Мурат, Адыгэ Хасэм ыцІэкІэ Къуижъ Къэплъан. Ахэм ныбжыкІэхэм закъыфагъазэзэ къараlуагъ нэмыкі чіыпіэ къикІыгъэу зыдеджэхэрэм мамырэу адэпсэунхэм пае щэІагъэ къызыхагъэфэн зэрэфаер. Рэхьатныгъэу республикэм илъыр зэщымыкъонымкІэ ныбжьыкІэхэм язекіуакіэ, язэфыщытыкіэ мэхьанэшхо зэриІэр къыхагъэщыгъ. Мамырныгъэ-рэхьатныгъэу тиреспубликэ илъыр зэщымыкъонымкІэ нэбгырэ пэпчъ пшъэдэкіыжь зэрихьырэр къаіуагъ. Мыхъо-мышІагъэу алъэгъурэм емыбгъукІонхэу, обществэм дэеу хэхъухьэрэм гу лъамытэ фэдэу блэмыкІынхэу къяджагъэх. НыбжыкІэхэм чанхэр аІыгьэу къызэрекІокІыхэрэр зэрэмытэрэзыр къыхагъэщыгь.

— Чан зыІыгьэу къекІокІырэ кІалэр е къэрабгь, е ащ тетэу ежь анахь зыкъигъэлъэгъоным пылъ, — къыІуагъ хасэм илІыкІо.

Зэlукlэгъум изэхэщакlохэр къызэгущыІэхэ нэуж ныбжыыкІэхэм гущыІэ аратыгъ хъугъэшагъэм яшюші къарарагъэіуаліэмэ ашіоигьоу, ау къэгущыіэн къахэкІыгъэп... Сэ сегупшысагъ - мыщ фэдэ зэпэуцужьыныгъэ студентхэм азыфагу къызихьэрэр нэмык субъект къик ыгъэ ныбжык Іэхэр еджап Іэхэм къазычахьэхэк э ары. Іоныгьом, чъэпыогъум ащ фэдэ хъугъэшІагьэхэр ныбжыкІэхэм зэрахьэхэу мэхъу. Ахэр зэсэфэхэкіэ, нахь лъэшыр зэхафыфэкіэ мэзэ заулэ тешІэ, ау мэкъуогъу мазэм ащ фэдэ къыхэкІыгъэп. Ащ къыгъэлъэгъуагъ ныбжьыкІэхэм япІун тынаІэ нахь тетын зэрэфаер.

СИХЪУ Гощнагъу.

ТичІыопс идэхагъэ

Адыгэ Республикэм икъэралыгъо учреждениеу «ЧІыопс паркэу «ТхьачІышху» зыфиІорэр кІэщакІо зыфэхъугьэ экологическэ Іофтхьабзэм къыкІэлъыкІоу бэмышІэу поселкэу Новопрохладнэм (Сахрай) иІэгьо-благьохэм арыт псыкъефэххэм адэжь ныбжьыкІэ экологическэ Іофтхьабзэу «Экологический десант» зыфигорэр щыгать. Мыщ кгэлэцгыкгухэм шІэныгьэ тедзэ зыщызэрагьэгьотырэ республикэ Гупчэр хэлэжьагь ыкІи апэрэу кІэлэеджакІохэм апае зэхащэгьагь. Тыкъэзыуцухьэрэ дунаир къэухъумэгъэным фэгъэхьыгъэ республикэ зэнэкъокъоу рекlокlыгъэм текlоныгъэ къыщыдэзыхыгьэ кІэлэеджакІохэр арых зызыушэтынэу щытыгъэхэр.

Мыекъопэ, Шэуджэн ыкlи Джэджэ районхэм чlыопсым икъэухъумэн пылъ кlэлэеджэкlо 50 фэдиз къарыкlыгъагъэх. Пчэдыжьым жьэу ахэр поселкэу Новопрохладнэм зекlуалlэхэм, станицэу Даховскэм щыщ кlэлэеджакlохэр къахэхьажьыгъэх. Іофтхьабзэр псыхъоу Сахрай ипсыкъефэх дэжь щырекlокlыгъ, зэхэщакlохэм къагъэхьазырыгъэ творческэ ыкlи нэмыкl зэнэкъокъухэм зэкlэри чанэу ахэлэжьагъэх.

«Чыопс паркэу «Тхьачышху» зыфиюрэм иинспекторэу Акіэгъу Данэ къызэриіуагъэмкіэ, кіэлэціыкіухэр командэхэмкіэ гощыгъагъэх ыкіи шъхьадж зыпылъ іофыгъомкіэ зэдэгощагъэх. Тичіыопс къызэтегъэнэгъэным, щынэгъончъэу щытыным афэгъэхьыгъэ зэнэкъокъоу «Сэ сыдепутат» зыфиюрэм хэлэжьагъэхэм

тыкъэзыуцухьэрэ дунаир зэрифэшъуашэу къэухъумэгъэным пае гукъэк гъэш згъонэу я вхэр къаютагъэх. Нэужым сурэтшынымк з — «Живая вода» ык и творчествэм ылъэныкъоу «Фантазии лета» зыфиюхэрэмк з к в зарач к в зарач зарач

ошенты выбрать объекты произонать объекты и предерживания и предержи и предерживания и

тичіьюпс идэхагъэ щызэрагъэлъэгъу.
— Мы Іофтхьабзэмкіэ мурадэу тиlагъэр тичіьюпс къэтыухъумэным пае къыткіэхъухьэрэ лізужхэм ащ уасэ фашізу къэтэджынхэр, зэрищыкіагъэм фэдэу тыкъэзыуцухьэрэ дунаир къызэтегъэнэгъэным, агъэкъэбзэным анаіз тырагъэтыныр ары. Кіэлэціыкіухэр нахыбэрэ дэпщыхэу тичіыпіэ дахэхэм наіуасэ афэпшіыхэмэ, чіьюпсыри шіу алъэгъущт, ащ дакіоу гъэкъэбзэгъэным ылъэныкъокіи ишіогъэшхо къэкіощт. Непэ ахэм ядгъэлъэгъурэр, ахатлъхьэрэр ары

неущ зэрэпсэущтхэр. Ащ къыхэкІзу кІэлэцІыкІухэм шІэныгьэ тедзэ зыщызэрагъэгъотырэ республикэ Гупчэмрэ тэрырэ тызэгъусэу мы Іофтхьабзэм зыфэдгъэхьазырыгъ. ТичІыопс ишъэфхэм афэгьэхьыгьэ зэнэкьокъухэр нахь гьэшіэгьонэу зэрафызэхэтщэнхэм тыпылъыгь. Ахэр нахь кіэдгьэгушіунхэм пае чанэу зыкъэзыгъэлъэгъуагъэхэм дипломхэмрэ шіухьафтынхэмрэ афэдгьэшъошагьэх. Шъыпкъэу къэпІон хъумэ, апэ тызыфэягъэр чІыопс паркэу «ТхьачІышхом» кІэлэцІыкІухэр тщэнхэу арыгъэ, ау ощх зэпымыоу щыІагьэм тигухэльхэр къыддигъэхъугъэхэп, ащ екІолІэрэ гъогухэр Іэягьэх. Арэу щытми, Сахрай псыкъефэхым тщагъэх, нэмык чІыпІэ дахэхэри ядгъэлъэгъугъэх. СызэрэхэплъагъэмкІэ, кІэлэцІыкІухэм зекІоныр лъэшэу агу рихьыгь, агу къинэжьынэу бэ гьэшІэгьонэу къалъэгьугьэри. ТапэкІи мыщ фэдэ Іофтхьабзэхэр афызэхатщэхэзэ, шІуагьэ къытэу зэредгьэкІокІыщтхэм тыпыльыщт, — къыІуагь Адыгэ Республикэм икъэралыгъо учреждениеу «ЧІыопс паркэу «ТхьачІышху» зыфиІорэм ипа-

Адыгэ

ЦІыфым ипсауныгъэ изытет зыфэдэр, тапэкіэ зыфэдэщтыр бэкіэ елъытыгъ тичіыопс икъэбзагъэ. Тизекіокіэшіькіэхэм, шъхьэкіэфэныгъэу ащ фытиіэм тищыіэныгъэ, типсауныгъэ бэкіэ зэрялъытыгъэр зэкіэми къыдгурыіозэ, къыткіэхьухьэрэ лізужхэр ащ къыфэщэгьэнхэ фае. КІАРЭ Фатим.

щэу Шэуджэн Инвер.

Сурэтыр Іэшъынэ Аслъан тырихыгъ.

Урыс гущыІэжъхэр

«адыгэ гущы эжъ» зэрэхъухэрэр

(Къызыкіэлъыкіорэр мэкъуогъум и 26-м къыдэкіыгъэ номерым ит).

«ЦІыф лъэпкъ зэфэшъхьафменаахем мехажеПишулк мех изакъоп, ахэм ащыгъэфедэгъэ пкъыгъохэри образхэри зэтефэхэу мэхъу. ГущыІэм пае, адыгэ гущыІэжъым elo: «Узыр ощынэкІэ къэкІо, мэстанэкІэ мэкІожьы». Ащ къикІырэр ошІэ-дэмышІэу узыр къыоолІэн зэрилъэкІыштыр. ау игъэхъужьын охътэ гьэнэфагъэ зэрищык агъэр ары. Ащ ехьщырэу румынми гущыІэжъ яІ, ащ къызэриІорэмкІэ, узыр щэрэхъынэмкІэ къакІоу, ау жъажъэу, гъонэ цІыкІум ипшызэ мэкІожьэу ары. Адыгэ гущыІэжъым «Жьэу тэджырэм шыкІэ фальфы» elo, нэмыц гущыІэжъым зэриІорэмкІэ, «Жьэу тэджырэм уеlи едшид/ «длед едшид ежы мэхъу ыІоу ары/. Урыс гущыІэжъым ыІорэри ахэм апэблагь: «Кто рано встает, тому Бог дает». Мы аужырэ гущыІэжъищыми жырытэджыныр ащыгъэфедагъ, ащ чарэу къыхьыщтыри образнэу къащыІуагъ.

Статьям шъхьэ фэтшІыгьэ гупшысэу адыгэ гущыІэжъхэр «нахьыбэ» шІыгьэнхэмкІэ амалитІу агъэфедэ. Апэрэр: урыс гущыІэжъыр адыгабзэкІэ зэрадзэкіымэ, етіанэ ар адыгэ гущыі эжъэу аюзэ зэрагьэфедэрэр ары. Аущтэу пшІымэ хъущтымэ, урысыбзэм хэт гущыІэ щэрыохэм, гущыІэжъхэм анахыыбэ адыгэхэм тиІэ хъущт. А шІыкІэр зыгъэфедэхэрэр емыджагъэхэр арэп, еджагъэхэу адыгэ фольклорым Іоф дэзышІэхэрэр, тхакІохэр, бзэІофышІэхэр, журналистхэр арых. Ащ фэдэ «адыгэ гущыІэжъ» горэхэр щысэу къэтхьыных. «ХьакІэр ищыгъын ифэшъуашэу рагъэблагъэ, ышъхьэ ифэшъуашэу агъэкІотэжьы», етхы адыгэ текстым иавтор. Мыщ хэт гущыіэхэм зэрэзэдамыштэрэмкіи къэошіэ адыгэ гущыіэжьу зэрэщымытыр. Мыр дэеу зэдзэкіыгъэ урыс гущыіэжъэу «По одежке встречают, по уму провожают» зыфиюрэр ары. Урыс гущыіэжьым «гостя приглашают» ыюрэп; ыюрэр: «втречают» /пэгьокіых/. «Зэрагъэкіотэжьырэри» зифэшъуашэр шъхьэр арэп, акъылыр ары. Етіанэ адыгэхэм хьакіэр агъэкіотэжьырэп, «хьакіэм дэкіуатэх» /агъэкіотэжыы зыфиюрэр урыс къэіуакі, занкізу зэдзэкіыгъэу, калькэ шіыгъэ/.

«Гъэтхэ мафэм илъэсрэ уегьашхэ» зыфиюрэри адыгэ гущыюжъэп, урыс гущыІэжъэу «Вешний день целый год кормит» зыфиюрэр ары. Адыгэхэм «Нэшхо ышІыгь» aloy мэхъу, ари адыгэ къэlуакІэп, урыс къэlуакІэу «Делать большие глаза» зыфиюорэр адыгабзэкіэ зэдзэкІыгъэ ныІэп. «Зыхэхьэрэ псыр егьэушІоркъы» зыфиІорэри урыс гущыІэжъэу «Мутить воду» зыфиlорэр адыгашъо шlыгъэу ары. «ЕсыкІэ умышІэмэ, псым ухэмыхь» зыфиlорэр урыс гущыlэжъэу «Не зная броду, не суйся в воду» зыфиlорэр нэфагъэ зыхэмыль адыгэ гущыІэухыгьэкІэ къэІуагъэ хъугъэ. Псым ухэхьаным адыгэхэм къырагъэкІырэр псым лъакъокІэ ухэуцон закъор арэп, гъэмэфэ фабэм зыбгъэучъы этэным пае псым зыч эбгъэоныр е пкІышъо псым щыуукъэбзыныр ары. Ащ фэдэхэр есыкІэ зымышІэрэми псы мыкуум щишіэнхэ ылъэкіыщт. Ары урыс гущыІэжъым «Псы куум ичэнджыпІэ умышІэмэ, узэпырыкlынэу ухэмыхь» зыкlиloрэр. «Е зыхэлъым шІу хэлъ» зыфиюоэри адыгабзэкіэ мытэрэзэу къэlуагъэу, ижъырэ римлянхэм ягущыГэ щэрыоу урысыбзэм щыщ хъугьэу «Нет худа без добра» зыфиlорэр ары. Ащ къикіырэр дэи горэм шіу хэльын ыльэкіыщтэу ары нахь, урыс гущыіэжьым «Нет зла без добра» е «Нет несчастья без добра» ыіорэп, арышъ, «Е зыхэльым шіу хэлъ» піомэ, логикэр укъуагьэ мэхъу. «Ащ ыіорэр пшахьом тетх» зыфиіорэри урыс гущыіэжьэу «Строить на песке» зыфиіорэм епхыгьэу уегупшысэн фаеу мэхъу, сыда піомэ адыгэхэм тхакіэ яіагьэп, къаіуагьэу зэхахырэр агу раубытэщтыгьэ нахь, зыгорэм тыратхэщтыгьэп.

Логикэ зэрэхэмылъыр нэм къыкlaoyи «гущыlэжъхэр» агъэфедэхэу уюкіэ. Ащ фэд «Чэщым бзыоу быбырэр цІыфмэ къашІэ» зыфиІорэри. Чэщым быбырэ бзыур къэпшІэныр гьэшІэгъонэп, сыда пІомэ быбырэм макъэ пэlукІы. Адыгэхэм ащ пае аlорэр нэмыкl: «Чэщым удэу быбырэри цІыфмэ къашІэ». Арышъ, адыгабзэкІэ къа-Іогьэ къодыехэр гущыІэжъхэу плъытэ хъущтэп — ащ Іум-пэмыгьэ тІэкІу ищыкІагь, узэхъырэхъышэнэу щымытхэр къыхэпхынхэ фае /урыскІэ: «отбор» зыфаюрэр ары/.

Адыгэ гущыІэжъхэр «бэ» ашынхэм иятІонэрэ амалэу агъэфедэрэр гущыІзухыгьэ кіакохэу, гущыІэзэгъусэхэу /урыскІэ: словосочетания/ гупшысэ тэрэз, мэхьэнэ ухыгъэ къызэрыкІхэрэр «гущыІэжъ» зэраІохэрэр ары. «КІалэр цІыкІузэ гъасэ» — elo адыгэ гущыІэжъым» — етхы зы авторым. Ау мыр гущыІэжъэп, тэрэзэу къэюгьэ гупшыс ныюл: кlалэр лlы охъуфэ уемыжэу, цыкіузэ бгьэсэн зэрэфаер Іо зимыщыкІэгъэжь Іоф. «Бзэр щэІэфэ лъэпкъыр щыІэщт, лъэпкъыр щэІэфэ бзэр щыІэщт» elo адыгэ гущыlэжъым» — етхы нэмыкІ авторым.

Апэрэмкіэ, ильэс щэкі горэмкіэ узэкізізбэжьымэ, гущыізу «лъэпкъ» зыфиіорэр изакъоу адыгэхэм агъэфедэщтыгъэп, агъэфедэщтыгъэп, «чэм лъэпкъ», «бжын лъэпкъ», «шхын лъэпкъ», «ціыф лъэпкъ», нэмыкіхэри. Джы «народ», «нация», «национальность», «на-

родность» зыфиюхэрэм ачыпіз «льэпкь» аюу къырагьэжьагь. Джаущтэу адыгабзэм гущыізу хэтыр нахь макіз ашы, ащ ельытыгьэу къзюкіз амалэу тыбзэ иізр нахь макіз мэхьу. Ащ къикырэр еджэкіз-тхакіз зытемыізм, дунаим хэтшіыкіырэ щымыізу джэныкьом тызэрэдэсыгьэм фэдзу тыхъужьыным адыгэ пуристхэм /адыгабзэм «иукъэбзакіохэм»/ тыфащэжьы, урыскіз «национальная ограниченность» зыфиюрэр тэр-тэрэу зыфэтэгьэшьошэжьы.

ЯтІонэрэмкІэ, мыри адыгэ гущыІэжъэп, тиныдэлъфыбзэ къызэтенэнымкІэ Іофэу тшІэрэр мымакізу макъэхэр дгъзіухэ зэхъум, къаугупшысыгъэ еплъык! ныІэп. ГущыІэжъ хъунымкІэ ащ щыкіэрэр джыри бэ. Гущыіэжъ зыфэпІон плъэкІыщтыр къыщы-Іуагъэр Іончъэу тэрэзмэ ары. Ащ фэдэп мы тызтегущыІэрэ Іуагъэр. Ар зэрэмытэрэзыр бзэхэм къарыкІорэм, бзэхэм ятарихъ къеушыхьаты — ины-дэлъфыбзэ чІинагъэу цІыф лъэпкъ макІэп испаныбзэм е португалыбзэм техьажыыгьэу Латинскэ Америкэм /Боливием, Колумбием, Гаити, Никарагуа, нэмыкІхэми/ исыр.

Гупшысэ тэрэз зыхэлъ Іуагьэхэр гущыіэжькіэ бгьэкіощтхэмэ, адыгэ гущыізухыгьэхэр, гущыізэзгъусэхэр зэкіэ «гущыіэжъ» хъущтых! Мары щысэхэр: «Зиунэ къыкіэщхырэр ощхым ыгъэгушіорэп». «Ощх къещхэу къыригьажьэмэ, щамсыир гъаіэ». «Шъынэр янэ лъэіои, шкіакіэр янэ лъэбыу». «Псыр къызыкіаорэр рэхьатэу щысырэп». «Чэм лъфэгьакіэр ишкіэ фызэплъэкіы». «Фабэ хъумэ, осыр мэжъу, чъыіэ хъумэ, псыр мэщты», нэмыкіыбэри!

Ижъырэ тхыгъэхэм къахахыгъэу урысыбзэм гущыlэ щэрыуабэ хэтэу тlуагъэ, ау ежь урыс авторхэм атхыгъэхэр гущыlэжъ хъужьыгъэхэу бэрэ къыхэкlы. Гущыlэм пае, Козьма Прутков зыфэзыусыжьыгъэ авторитlоу зэдатхэщтыгъэхэм аlуагъэу «Зри в корень», И.А. Крыловым ибаснэхэм къахэкlыхи, урыс гущыlэжъ хъугъэхэу /ежь Крыловыми урыс гущыlэжъхэр ибаснэхэм ащигъэфедэщтыгъэх/ «А Ларчик просто открывался», «Да только воз и ныне там», «Услужливый дурак опаснее врага», «И Щуку бросили в реку», «Как Белка в колесе», нэмыкІхэри.

Мыхэм афэдэхэу тхыгъэхэм къахэхыгъэхэу адыгэ гущыlэжъ къэгъотыгъуай. Теуцожь Цыгъо игущыlэхэу «Дунэежъым изэрэщытыгъэм щымыгъуазэм Дунэякlэм щыгъозэгъуае фэхьущт» зыфиlорэм фэдэхэр умылъытэщтымэ.

ГущыІэ щэрыо шъуашэ яІзу усэ сатыритІухэр, сатыриплІыхэр зытхыгъэхэр тиадыгэ тхакІомэ ахэтых. Уахътэ тешІэмэ, а сатырхэм ащыщхэр адыгэ гущыІэжъхэм ахэуцонхэкІи мэхъу, ау ахэм ащыщ горэ гущыІэжъмэ ахалъытэ хъугъэу сэ сшІэрэп.

ГущыІэ щэрыоу «Тэри тыжъуагъ» бадзэм зэриюрэр адыгэхэми адыгэ гущыІэжъэу агъэфедэу къыхэкІы, ау ар адыгэ горэм къыугупшысыгъэу поныр хэгъэкІри, адыгэ гущыІэжъхэм ахэплъытэн плъэкІырэп. ЗыкІэмылъэкІырэр гущыІэ щэрыом къырыкІуагъэм къеушыхьаты. Ар Крыловым илъэхъан щыІэгъэ баснэтхэу И.И. Дмитриевым ибаснэ къыхэхыгъ. Баснэм къы-Іуатэрэр чІыгур зэражъогъэ цум ыбжъэ тесыгъэ бадзэм «Тэри тыжъуагъ» ыІуагьэу ары. Джауштэу къежьи, бадзэм «ыlуагъэр» урыс гущыІэжъхэм ахэуцуагъ.

НэмыкІыбзэмэ къахэкІыгъэхэр, гущыІэм пае, урысыбзэм къыхэкІыгъэ гущыІэ щэрыохэр адыгабзэм щыбгъэфедэхэ мыхъунэу сэ сюрэп, сэ сюрэр ады-гущыІэжъхэмрэ зэхэбгъэкІокІэнхэр зэрэмытэрэзыр ары. птхырэм е порэм мыадыгэ гущыІэжъыр щыбгъэфедэмэ, «урысмэ зэраloy» е «урыс гущыІэжъым къызэриІоу» зыфэпіощтхэм афэдэхэр гъусэ афэпшІыхэмэ, грамотность зыфатІорэм тефэщт, птхырэм еджэрэми пloрэр зэхэзыхырэми гущыІэжъхэр зыехэр зэхигъэкlокlэщтхэп.

Джаущтэу мы къызыфэсіуагъэхэми нэмыкі лъэныкъохэмкіи научнэу зэхэфыгъэнхэ фаеу гущыіэжъхэм ящыкіагъэу щыіэр макіэп.

ХЪУТ Казбек.

ыкІи къыдэзы-

гъэкІырэр: Адыгэ Республи-

кэм лъэпкъ

ІофхэмкІэ, ІэкІыб

къэралхэм ащы-

псэурэ тилъэп-

къэгъухэм адыряІэ

зэпхыныгъэхэмк Іэ

ыкІи къэбар

жъугъэм иамал-

хэмкІэ и Комитет

Адресыр: ур. Кре-

стьянскэр, 236

ныбжьыкіэхэмрэ гъэсэныгъэмрэ

Гъатхэм ижьы къэбзэ шъабэ

фэдгъадэхэу нэгушІоу щыт пшъа-

шъэхэм тяплъызэ, ягушІуагъо

адэзыгощыхэрэм амакъэ зэхэ-

тэхы. Илъэси 5-м къыкооці зэ-

деджагъэхэм ны-тыхэр, кІэлэ-

егъаджэхэр, ныбджэгъухэр,

Іахьылхэр ахэтых. Нешэ Свет-

ланэ ышнахьыкІэ ипшъашъэу

Нэфсэт тарихъ факультетыр къы-

ухыгъ. Светланэ Нэфсэт фэгу-

шІозэ, пшъашъэм ицІыкІугъор,

иеджакІэ ыгу къыгъэкІыжьыгъэх.

АдыгабзэкІэ дэгъоу мэгущыІэ,

еджэ. Адыгэ къэралыгъо уни-

верситетым икъэшъокІо лъэпкъ

ансамблэу «Нартым» хэтыгъ. Италием, Тыркуем, Москва,

нэмыкіхэм ащыіагъ, тилъэпкъ

ишэн-хабзэхэр, икультурэ къа-

щеджэзэ пшъэшъэгъу гъэшІэгьон-

хэр иІэхэ хъугъэ. УдыкІэко Ди-

анэ, Лаура Халаджан, Наталья

Адереевар, нэмыкІхэр гъэтхэ

къэгъагъэм етэгъапшэх. Дахэу

фэпагьэх, шэн-хабзэхэр узыlэ-

пащэу зэрахьэх. Гум ихъыкІырэр гущыІабэкІэ къамыІорэми, яп-

къынэ-лынэхэр гушІуагъом зэрэзэлъикІугъэхэр къахэщы.

пым кіэмыхъопсырэр? Пшъашъэ-

хэм ягьогупэр жьогьо нэф. Укъы-

зыщыхъугъэ чІыгум къыщепсы-

рэ тыгъэм нахь тыгъэнэф щы-

мыІзу алъытэзэ, тыгьосэрэ сту-

дентхэм ягукъэкІыжьхэр къызэ-

ИныбжьыкІэгъум хэта насы-

Айкlэпщ Зурыет Къэрэщэе-Щэрджэсым щыщ. Мыекъуапэ

шъохэмкіэ къыіуатэщтыгьэх.

Нешэ Нэфсэт Адэмые щыщ.

Апшьэрэ шІэныгьэ зэзыгьэгьотыгьэ ныбжыкІэхэм ягушІогьо мафэхэр кьэсыгьэх. ЕджапІэр кьызэраухыгьэр кьэзыушыхьатырэ тхыльхэр аратыжьых. Адыгэ кьэралыгьо университетым тарихымкІэ ифакультет зэхищэгьэ зэІукІэм тшІогьэшІэгьонэу тыхэлэжьагь.

кіыныгъэхэр лъызыгъэкіотэштхэр.

Къахэщыгъэхэр

Университетыр тхыль плыжькіэ къэзыухыгъэхэу Любовь Клиновам, Мария Бугаенкэм, Наталья Чураковам, Анжелика Федуринам апэу афэгушіуагъэх, шіэныгъэу зэрагъэгъотыгъэр къэзыушыхьатырэ тхылъхэр аратыжьыгъэх.

Еджапіэр къэзыухыгьэхэм къызэраіорэмкіэ, ясэнэхьаткіэ іоф зышіэщтхэр ахэтых, шіэныгъэхэмкіэ доктор хъунэу фаехэри къахэкіыгъэх. Сыд фэдэ

Редакциер зыдэщы Іэр: 385000,

къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:

приемнэр: 52-16-79, редактор шъхьа Гэм иапэрэ гуадзэр:

52-49-44, редактор гуадзэрпшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр:

52-16-77. E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьаты-

гъэр:
Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтын-хэмкІэ ыкІи зэлъы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чІыпІэ гъэІорышІапІ, зэраушыхьатыгъэ номерыр

Зыщыхаутырэр

ПИ №ТУ23-00916

ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

> Пчъагъэр 4012 Индексхэр 52161 52162 Зак. 2307

Хэутыным узщыкІэтхэнэу щыт уахьтэр Сыхьатыр 18.00 ЗыщыкІэтхэгъэхэ уахьтэр Сыхьатыр 18.00

> Редактор шъхьа Іэр

Дэрбэ Тимур

Редактор шъхьа Іэм иапэрэ гуадзэр

МэщлІэкъо Саид

Редактор
шъхьаІэм
игуадзэр —
пшъздэкІыжь
зыхьырэ
секретарыр
Хъурмэ Хъусен

Ягьогупэ жъогъо нэф

Пащэхэр къафэгуш**і**ох

Адыгэ къэралыгъо университетым иректор игуадзэу Тыгъужъ Фатимэ еджапіэр къэзыухыгъэмэ къафэгушіуагъ, шіоу щыіэр къадэхъунэу афэлъэіуагъ. Къэралыгъо ушэтынхэм ятынкіэ комиссием итхьаматэу, тарихъ шіэныгъэхэмкіэ докторэу Пэнэшъу Аскэр, Адыгэ къэралыгъо университетым тарихъымкіэ ифакультет идеканэу, тарихъ шіэныгъэхэмкіа докторэу Пэкіэшхо Нурбый, нэмыкіхэри зэхахьэм хэ

лажьэрэмэ къафэгушlуагъэх. Факультетыр зычlэт унэр зэрэзэтегъэпсыхьагъэм, студентхэм ящыкlэгъэ литературэр, пэрыт техникэр зэрагъотырэр, тхылъеджэпlэ дэгъу аужырэ шапхъэхэм адиштэу зэряlэр къаlотагъэх.

Тарихъым уеджэ зыхъукіэ, блэкіыгъэ уахътэр, щыіэныгъэу тызыхэтыр, неущырэ мафэр зыфэдэн ылъэкіыщтыр зэогъашіэх. Пэнэшъу Аскэр къызэриіуагъэу, уичіыгу, уилъэпкъ къарыкіуагъэр тарихъым щыщ хъугъэх. Щыіэныгъэм пытэу хэуцорэ ныбжыыкіэхэм бэкіэ тащэгугъы — ахэр арых хэгъэгум щыкіорэ зэхъо-

Іофшіэн къыхахыгъэми, ціыфышіу хъунхэу, унэгъо дахэм псэукіэшіу щагъотынэу Тхьэм тафелъэіу.

...Ятхылъхэр къаратыжывгъэхэу еджапіэм ипчъзіу тыгьосэрэ студентхэр щытхэу нэпэеплъ сурэтхэр атырахыгъэх. Гушіуагьор къябэкізу университетым иіэгьоблагъохэр къызэранэкіхэу аублагъ. Пшъашъэхэр нэгушіоу къызэплъэкіыжывгъэх, якіэлэегъаджэхэм афэразэхэу ягъогупэ техьагъэх.

Гум ишъэф ІэшІухэр къамы-Іуатэхэу дипломхэр зыІыгъ ныбжьыкІэхэм къафепсыфэ тыгъэр гум къыдэшІэтэу тлъытагъэ.

ФУТБОЛ

фајуагъэх.

«Зэкъошныгъэм» нахьыбэкІэ тыщэгугъы

Мыекьопэ футбол клубэу «Зэкьошныгьэм» 2014 — 2015-рэ ильэс ешІэгьум зыфегьэхьазыры. «Адыгэ макьэм» еджэхэрэм яупчІэхэр кьыдэтльытэхэзэ, футболистхэм, командэм ипащэхэм гущыІэгьу тафэхьугь. Адыгэ Республикэм ифутбол кьырыкІощтыр ары анахьэу тызыгьэгумэкІырэр.

НыбжыкІэхэм яІэпэІэсэныгьэ зэрэхагъахьорэр уплъэкІугьэным фэшІ ныбджэгъу ешІэгьоу Мыекъуапэ щыкІуагьэм теплъыгъ. «Зэкъошныгъэм» иныбжьыкІэ командэ хэтхэр Урысыем изэнэкъокъу хэлэжьэнхэм джыри фэхьазырхэп. Арэу щытми, охътэ гъэнэфагъэ тешІэмэ, къахэпхын ахэмытэу тлъытэрэп.

— Футболым хэгьозэгьэ футболистхэр къетэгьэблагьэх. Ныбжьык нэмэ щысэ зытырахыщтхэр къагьотынхэ фаеу тэльытэ, — къыти натхьо Адам. — Заур Осмаевымрэ Денис Павловымрэ Мыекъуалэ къедгъэблэгъэжьыгъэх. Къэлэпчъэ на къедгъэблэгъэжьыгъэх. Къэлэпчъ на утама на

Къонэ Амир ылъакъо шъобж къытыращагъ, сымэджэщым щыlэу гущыlэгъу тыфэхъугъ. Футболист ныбжьыкlэм ипсауныгъэ шіэхэу зыпкъ иуцожьынэу къытиіуагъ. Сэнаущыгъэ зыхэлъ футболист макіэп Адыгеим щапіугъэр. «Зэкъошныгъэр» ауж къинэрэ командэмэ къахэкіыжьын ылъэкіыщтэу командэм ипащэхэм, футболистхэм алъытэ.

— Республикэ стадионыр дахэ, футбол ущешlэнкlэ хъопсагъо, — тизэдэгущыlэгъу лъегъэкlуатэ «Адыгэ макъэм» иныбджэгъушlоу, «Зэкъошныгъэм» фэгумэкlэу Шъыжь Хьамидэ. — Командэм пшъэрылъэу фашlыгъэр, чlыпlэу зыфэбэнэщтыр тшlэнэу тыфай. Республикэм икомандэ закъо ауж къинэрэмэ зэращыщыр къедгъэкlухэрэп.

Бэрэтэрэ Аслъан Іоф зыригъэшІи, редакцием къэкІуагъ. Аужырэ илъэсхэм тикомандэ щешІэгъэ футболистмэ япчъагъэ къыфэмылъытэу ащ къытиІуагъ. Зы илъэс нэмыІэми хэмытыгъэ футболистхэр бэ мэхъух. Натхъо Адам тренер шъхьаІзу «Зэкъошныгъэм» фашІыжьмэ тикомандэ нахь шІэхэу зыкъиІэтыжьыщтэу, Адыгеим ифутбол хэхъоныгъэхэр ышІыщтхэу елъытэ.

Бэдзэогъум и 12-м 2014 — 2015-рэ илъэс ешlэгъур ятlонэрэ купэу «Къыблэм» щаублэщт. «Зэкъошныгъэм» ныбджэгъу зэlукlэгъухэр мы мафэхэм иlэщтых.

Сурэтым итыр: «Зэкъошныгъэр» ныбжьыкіэхэр зыхэт командэм дешіэ.

> Нэкіубгьор зыгъэхьазырыгъэр ЕМТІЫЛЪ Нурбый.